

1. Introducere

1.1. Prezentare

1.1.1. Scopul acestui *Manual* este de a aduce la cunoștința publicului semnificația morală și politică a Recomandării Nr. R(2000)13 asupra unei politici europene privind accesul la arhive, aprobată de Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei la Strasbourg pe 13 iulie 2000 și implementarea acesteia de către Statele membre. Recomandarea nu solicită deschiderea nerățională a arhivelor, ci legi bune și stricta aplicare a acestora. Prin urmare, publicul țintă *cuprinde*:

- (i). funcționari publici și personal politic responsabili pentru problemele arhivistice;
- (ii). autorități arhivistice și organizații profesionale ale arhiviștilor;
- (iii). comunitatea științifică și organizații civile implicate în cercetarea trecutului.

1.1.2. În conformitate cu Recomandarea, acest *Manual* se ocupă doar de accesul la arhivaliile aflate în custodia Arhivelor publice, atât naționale, cât și locale. Este de dorit totuși ca autoritățile competente din Statele membre să încurajeze *instituțiile private deținătoare de arhive* să urmărească aceleași principii în politica și practica lor de acces la documente.

1.1.3. *Manualul* explică principiile recomandate, rezumă principalele constatări ale unei cercetări pan-europene asupra problemei accesului, întreprinsă între 2003-2004, din perspectiva acestor principii, și formulează un set de linii directoare pentru implementarea Recomandării.

1.1.4. *Manualul* se limitează la a explica și comenta principiile și procedurile legate direct de problematica accesului la arhive, așa cum au fost menționate în Recomandarea Nr. R (2000) 13. În consecință, *Manualul* nu acoperă următoarele aspecte:

- (i). probleme legislative conexe, cum ar fi dreptul persoanelor de a cere corectarea documentelor oficiale și problematica efectelor comerciale colaterale rezultate din publicarea documentelor.

(ii). probleme tehnice conexe, cum ar fi genurile de instrumente de cercetare ce trebuie întocmite, programele de microfilmare și digitalizare, prelucrarea și folosirea arhivelor electronice, restricțiile determinate de starea de conservare a documentelor.

- 1.1.5. Apendicele conține textul integral al Recomandării Nr. R(2000)13 și expunerea sa de motive, Recomandarea Rec. 15(2001) asupra predării istoriei în Europa secolului al XXI-lea, Recomandarea Rec. 2(2002) privind liberul acces la documentele oficiale, conținutul chestionarelor care au fost folosite în efectuarea cercetării, o prezentare generală a legislației arhivistice în vigoare și a celei conexe în Statele membre ale Consiliului Europei și o listă cu publicațiile recente ale Consiliului Internațional al Arhivelor referitoare la probleme de acces.

1.2. Fundamentarea și semnificația Recomandării

Principala misiune a Consiliului Europei constă în consolidarea democrației, a drepturilor omului și a statului de drept în întregul spațiu al Statelor membre. Implicarea Consiliului în activități arhivistice are scopul de servi acestei misiuni. Statul de drept nu se poate impune fără un sistem arhivistic bine pus la punct, deoarece protecția drepturilor persoanelor cere ca documentele care conțin dovezi referitoare la aceste drepturi să fie păstrate în siguranță, pe termen lung. În anii '90, arhivele au jucat un rol cheie în re-impunerea statului de drept în Europa Centrală și de Est, eliberând zeci de mii de copii autentice de pe documentele care atestau abuzurile produse în timpul regimului comunist, dând astfel posibilitatea victimelor să obțină compensații. Arhivele contribuie în mod direct la apărarea și promovarea drepturilor omului:

- (i). prin păstrarea mărturiilor evoluției sau violării lor;
- (ii). prin desfășurarea activității în conformitate cu idealul de transparență a Statului, a cărui recunoaștere ca drept al omului este în prezent analizată de Consiliul Europei.

În 1992, Consiliul Europei, a hotărât că democratizarea și modernizarea arhivelor în fostele țări comuniste meritau să aibă întâietate în programul său și că accesul la arhive era o problemă-cheie care trebuia rezolvată în acest context, deoarece în toate statele controlate de Partidul-